

125/15

За и *кр. 3986/2* век италијанске културне ис-

торије важи у пуном смислу оно што је било речено о писцу тога доба Пиетру Аретину да је истовремено и . Културна историја та два сто-
лећа у Италији то је у фигури речено, једно стидно и покварено позађе и на
њему а испред њега инспирације и творевине највишег реда. Јављале се моћне и
сложене даровитости, а радило се са енергијама којима нема равних у историји.
Маштало се и стварало за љубав свему: светињи Богу, цркви, науци уметности,
политичном злочину, грађанским бојевима и интригама куртизанама. Нешто пла-
мено је брисало границе свему, контрастима, законима, обичајима. Све се смело
и могло и све се радило. Морал се није много поштовао али се имала неко
радовање и неко одушевљење за лепо и отмено. Естетика Италије онога доба нај-
виша је естетика. Светосни дух у Италији онога доба имао је контуре које се
више нису поновиле. Све је постојало у највећим мерама, пороци и врлине. А ме-
ђу пороцима све само не вулгарност. Потпуни човек онога доба могао је бити вр-
ло криво координиран могао је бити чак и неваљалац у неком смислу само није
могао бити вулгаран. Естетика је била у врлинама и опште добри и општи талант.
Злочин интрига блуд имали су своје грације. Свака зградаца је имала нешто од
палаца, сваки семинарист нешто од реверендисима господина. За најчистијим па-
лама озрадале портрети дубоке замислености и узвишених енергија а најсветије
мадоне у сликарству и вајарству имале су земаљску историју пуну грације.

То време се не да приказати у анализи само у синте-
зи. Тако се живело: блиско, са струјањем једно у друго свих идеја таленара
отрова. Сви елементи су били свугде. једне стране обнављање култа породи-
це, с друге пун мах куртизана. Овамо се гута Аретинова распуштена пала овамо
је омиљена лектира дело Е. В. Албертија: Књиге породичне, у којима се кани-
роко префресају домаћа економија и породичне врлине. Додуше у необично граци-
озним дијалозима и у дивном језику. Микел Анђело, с једне стране пише елегичне
сонете Виторији Колони, а с друге стране стихове и епитафе намењене куртиза-
нарочито
нама, нароч ^часним куртизанама Фаустини и Манчини. Одовуд изједначање у
правима мушких и женских и љубав брак са извиницама за неверства, а одонуд
херојске и стоичке матере и домаћице крај најразвратнијих мужева. Овамо сло-
бодна љубав, онамо Ђулија Гонцаго и Виторија Колона прелазе после несрећних
љубави у најчистије платонство и умиру скоро као светице. На једној страни

се гули у разварату и пропада даровити и учени кардинал Ђовио на дргојстра
ни иду у калуђерице две лепе и слањене куртизане. Чувена Рафаелова

можда је пекарска цура / а можда је и позната Театриче

из Фераре. свеједно. Куртизане су изједначавање са женама најправилнијег
живота, величане понекад као елита друштва сахрањиване на угледним мести-
ма, а с друге стране, гоњене из предграђа у предграђа и кињене и мучене.

Како каже на једном месту новелист Ђандеко стајући на страну куртизана: "А
ако нам се што не свиђа на њима, одмах се махамо ујета ножа и строга."

Шта је углавном изабацило на поврнину свет курти-
зана оногадоба? Родомански у делу Куртизане и буфони, тумачи куртизане као
једну од последица великог артистичког и литерарног покрета онога доба. Ра-
финованим људма тадашње епохе требала је жена која инспирише, која разуме
духовни напор и цени га. Интелектуалци и уметници тражили су егзотацију,
волели жену као и у уметности лепоту овијену тајном. ⁴ Друге стране је
наглом ширењу куртизана допринела куртизана сама као жена која по природи
води неодговорност збринутост луксуз. ⁵ Таквим положајем требала је да иде
бесправност и тобоже је и нижа. Али мушкарац онога доба, мајстор друштвености
сти, психолог естетике и љубави знао је куртизани осигурати многа права и
сасвим особиту независност. Како помало, живот куртизана постао је врта на-
ређања. Слободне од сексуалне тираније, веј лепе и образоване, забављале
скоро истраживао науком и уметношћу, цењене и тражене некако тајанствене још
и у вечитој драми слепог случаја судбине и освајања куртизане су се осе-
ћале и биле сила, врлине огроман утицај на људе на њихов рад. ⁶ то је опет и
њих уздизало и инспирисало. ⁷ Своје и мутне страсти су уносиле рафинерију,
варирале су живот постајале проналазачице и чак учитељице лепих манира и
пријатне конверсације. Наравно да је испод свега тога, испод свет духа и
раскоши стојала и опасна игра двају полова и вечити сукоби са друштвом и са
властима. у Њиску Театриче из Фераре једном племићу читамо: "Њихов живот је
на крају крајева ипак сажавање достојан". ⁸ Јачно је и то као што је тачно би-
ло и оно о завидном животу њихову. ⁹ Јављале се полне болести. Децавали се да
дете начини компликацију. На питање ко је отац њеноме детету, једна куртиза-
на је у песку нашарала почетна слова познатих речи: Сенат и римски народ. На
гробу Импетије, једне од најлепших и најсјајнијих куртизана Рима стоји, пре
ма тексту Бринтома / Галантне жене / следећим зајиста дирањем натписо: "Путнике,
који си ме толико глумио, не глуми ме више".

Имеђу две крајности величања с једне, и понижења и хигосаности с друге стране држала се једна жилава лукава и интелигентна равнотежа. Како кад, тактика куртизана је била да трпе, да се опире, да подваљују и изигравају, да побеђују па и да тиранишу. Толико су биле ушле у живот у свачији живот да није било начина да се искорене. Поучна је и забавна историја борби против куртизана. Подлежали су у тој борби најстрожији и најаскетскије папе, папе Пије Сикст . нису успевали да куртизанах уклоне а камо ли да их раселе. Наравно да у хронику те борбе улазе и многа угледна италијанска имена па често и имена целих градова. Треба се мало сетити личности папа који су покушавали строге мере против куртизана. Сикст је онај учни и лукави прејат који је до избора свога за папу целу римску цркву обилазио о својем карактеру а по избору још у самој изборној напели, треснуо свој тарачки штап и исправио се у оној сили с којом је после владао. А Пије је онај папа који је бацрио бацрио анатему на енглеску краљицу Јелисавету, који је због протестаната претио Максимилијану саврхућем с престола који је жалећи јудна браћо заузети у гостинице, а калуђерицама забранио држање ма које животице мушког рода који је издао булу против мараза и свадбених кло покљона. Али према куртизанана су ти силници остајали више пута ужасно немоћни па чак и смешни. Наређење да се куртизане имају прогнати из неког отменог или званичног дела Рима сврхавало се тиме приликом се оне преселиле у још отменији и званичнији део града. Када је, после једног насилног расељавања ван Рима папа хтео знати резултат, и наредио попис куртизана у Риму, јављено му је да их је остало још 8000. Најзари папа наредио је нове мере и нов попис: показало се тада да их је не 8000 него 10 000. Против једног папског адмита којим се осуђивао луксуз и мода куртизана, дигли се први грађани и не само трговци. Тражили су да куртизане бар до краја изнесу елеганцију коју већ имају и адмит је био одложен "до краја сезоне". Папа Пије опет због неке наредбе те врсте, доживео је узбуну целог Рима, удаљава звона, узбуну мушких корпорација протесте по свим кућама и трговаца и наредба је била повучена. Исти папа дан је за време великог поста све познатије куртизане Рима затворити у стари манастир ван града. Тај нагли поступак сам је собом донео казну. Јер се могу неколико стотина хришћанских душа глађу мучити и још нарочито у доба великог поста. Сам Свети отац је дакле у сам свети пост из свога цела хранио неколико стотина јавних жена.

Куртизана је било неколико пута у историји уразним

фирмама и под разним именима. Коринт је у време св. Павла имао преко 100⁰ куртизана које се училе у храму богиње Венере. Код Хиндуса занимљиво је само су бајадере имале право на бољу културу. То је важило за хетере у Атини па је тако било и са куртизанама у Италији. Италијанска епоха куртизана, најпознатија, надмаша и бројно и културно и социјално све остале. Јаких колонија је било у Венецији Фиренци Ферари али Рим је дајакмо односио најбољи и најгори рекорд. Неке од гласовитих римских куртизана јесу: већ спом нута Имperiја / јавља се у једној драми Ренана / која је царски живела али своју децу васпитавала строго грађанским начином. затим, Тилија д Арагона, нимало лепа али особита духаа особитог духа, песникиња / Енрико Фелани издао је

/ о којој је један хроничар века забележио: "Нема овде ниједна жена вој равна, чак ни војвоткиња од Пескаре", то јест, Витирија Колона. затим Вероника Гамбара, такође песникиња и коју је Пиетро Аретино, „а свој начин, крстио именом . Сем Италијани, било је међу куртизанама римским францускиња и Тиглескиња, ове последње су биле врло тражене. Било је и Шпанкиња али већи број них стојао је на врло рђаву гласу. Девант и Исток нису нарочито наглашени ни по списковима ни по дневницима писмима и тестаментима.

Постоји збирка писама куртизана века, /

/ постоји анонимна брошура о тој књизи са додатком неких писама из приватног поседа, постоји по разним библиотекарма архивима и музејима велика количина непроучених дневника и писама куртизана у оригиналним рукописима. Сви ти споменици истичу врло много баналног и неинтересантног тако да читалац мало и посумња у оправданост гласа о интелигенци и духовитости куртизана и нарочито о култури и чак учености виховој. Али пробије и то а мора се претпоставити да се куртизанае з бог измишљеног друштвеног постојања можда старале да што мање пишу и потписују. Садржина писама је већином "женска" састанци ручкови анегдоте сплетне тоалета економске трзавице, мало политике и много преклапања доконих сентименталних уображених или размажених жена. Овде онде се спомињу деца, увек одрасла на о да их нико није носио и родно. Долази понекад до израза ум интерес за уметност и занимљив суд. Има трагова мудрости у резигнацији. Има и смрти али тако наода је неко отпутовао на дуго време а пријатељи се скупили да за њим расправе накар.

Ћ Једном писму, очигледно писму једне куртизанае другој, али писаном добрим уједначеним рукописом саопштава се инвентар заос-

заоставštине покојне другарице: мала количина рубаа, врло мала, једна црна
сомотска хаљина, кревет две столице огледало три аграфе, нојево перо чипка-
сти вео, шест књига. Не каже се какве су књиге али се каже да су све са потпи-
сом Његове Ђенинџије, а Ђиненџија такође није поближе означена. У другом
писму се говори о великимистима Тулије д Драгоне, и одмах затим без прела-
за, о посланику Филипа Сфорце у Риму, коме је Тулија "десна и лева рука",
у пословима и у писању писам. У трећем које се почиње и завршује патети-
чним узвиком

...такав детаљ... детаљ: како "кардинал цепницу
свију извлачи из мирисавих груди младе Ђулиете". На једном од тих писам
жељимо се мало дуже задржати. Писано је мушкарцу којисеосећава са ви, врло
је дугачко неизрећена румокрва, простог али једног стила са некомобиљном
нотом која стила са топлином душе и са једним озбиљним тоном који је мо-
да мало необичан за тадашњи менталитет Рима уопште. Писмо је писано 1529
пред Умирс. Почетак је укупно опењен и наслов се невиди. "отпис је

Један одломак тога писма гласи: "...а нико не зна
ви покајмаше, како је тежак мој живот, што деца имају велике потребе, ја би
ла научена да не бројим новац а сад имам врло мали приход. и ово оно про-
дајем. Још сам и болесљива и увек сам расејана и све на свету заборављам
и најпречу дужност понекад. што је ваља од бл брига јер старајом нисам
је и те да нисам. И вато ми и ви опростите да све, што ћете знати и учинити
по овоме благородном срцу ...нисте садједина која утеха јер се не могу не
велики молити отаџ сам скоро заборавила аеру и материн језик... и јер ме
сви презиру и грде и не знам шта још због последње моје одлуке. Отац мога
сина вато што је моћан изишли да ће ми се осветити и његова сестра је зла
и неће да ме разуме и каже да сам неблагодарна према таквом човеку и да сам
дрска према граду у којем већ петнаест година живим и најбољи хлеб једем.
И брат његов ме грди и још и пријатељи и све је то незаслужено.. јер једна
живот мога сина не може бити на срцу и мене нико право не разуме. Данас сам
добила два ружна писма и амалису ми под прикривом...реците ми зашто коприва
коприву не жеже а човек човеку о глави ради"...После још неких ставова пред
крај писма видимо јасно или јасније о чему се ради. "Свршено је сад све јуче
сам се устала од мога јединог сина а шта сам претрпела да ли можете себи прет-
ставити. Не знам право ми с ким сам га послала ајош мање коме...али капетан
каже да су ми браћа жива а мајка то не каже ти не зна. ано је жива мора бити

već mnogo starija. i sigurno i sada tužna i nesrećna zbog mene..Sve je vidim
 otu u staroj košulji i uzak zadi a šta je radila pitajete. Ono što ja nikad
 nerasnim i neznam da radim sramota me je zbog toga...Nas desetoro je bilo
 u kući i za desetoro je mesila hleb svako jutro čim zora svane..Sve Sve su je
 joj ruke istrućivale u testu ..A ja sam bila lepa i misam htela da radim i
 da mesim i zvezala sam istima je jako i dobro ali eto sad je došlo sad ču-
 nam srce iz груди и našem сина на онај крин хлеб у коме завицају"...

Готов роман из живота једне куртизане.

И како склопен. Читалац почне да тражи очима четори стотине година далеко у
 Елену Р. Ко је то? Како је и зашто је почело онако како у песми Епитаф пе-
 ва Ада Негри:

Имала је тешке косе и јако бледо месо.
 Са косама тако тешким са месом тако бледим,
 Јако је могла радити!
 Јакше јој је било продавати уста...

И одакле је та жена дошла у Рим кад ето преко трагедије враћа јединог сина
 у стари завицај и на кри хлеб. ...у ком крају је она мајка и месила хлеб док
 јој руке не ступнуле у тесту? На директан траг те Елене нисмо више нигде нигде
 наилили. Полако смо је и заборавили. Кад за време окупације у Источној Ср-
 бији једн га дана дође нам до слуха овакво питање и овакав одговор: А шта
 ти ради удата ћерка? Шта ради? Има ли невољу, мучи се јадна, пере кува
 вије и меси меси хлеб. Стоје гу руке ка две крпе." Ова стара Србијанка жи
 ви ми врати у сећање да сам још једаред чула тако савршену и тако необичну
 фигуру селачког света. Једно сећање потера друго треће четврто. у делу Ј.
 Буркхарта Култура ренесанса има наједном месту текст: "Међу римским курти-
 занама века изгледа да се јавио нов елемент славенска или грчка жена.
 Ко зна да ли испред наших очију нису прошли податци о једном нашем животу.
 живот један за историју потпуно неважан жена једна која није можда заслужи-
 ла успомену али силуета карактера се и нехотице намеће интересује више суб-
 јективно него објективно али интересује. Ко зна где међу нама има трага од
 оне мајке од оне куртизане која није мислила бити мајка куртизане трага од
 римске куртизане и њеног сина. Можда је била Хрпкиња можда Бугарка можда ко
 зна шта са шареног Балкана можда и Српкиња. Мождаали свеједно не не све
 једно онај симбол мајке са истругелим рукама у нађама то је наш симбол и
 наша реч...Дадосмо дакле сме ли се рећи дадосмо једну е и једаред и једну
 куртизану запади али не изгубисмо ни тада потпуно свој сој и опредељење.

и с

no
independent
of the
independent